

2024, Vol. 5(3), 669-690
© The Author(s) 2024
Article reuse guidelines:
<https://dergi.bilgi.edu.tr/index.php/reflektif>
DOI: 10.47613/reflektif.2024.186
Article type: Research Article

Received: 14.08.2024
Accepted: 30.09.2024
Published Online: 15.10.2024

Serap Emil*, Şahabettin Akşab**

Üniversitede öğrenci katılımı: ODTÜ örneği üzerinden bir durum çalışması

Student engagement in university: A case analysis of METU

Özet

Yükseköğretimde kitleselleşme ile artan üniversite ve dolayısıyla öğrenci sayıları üniversite eğitimine yakından bakmayı gerektiriyor. Öğrenciler üniversite eğitiminde akademik, sosyal ve psikolojik açıdan nasıl bir deneyim ediniyorlar? sorusuna yanıt aranmıştır. Öğrenci katılımı teorisi merceğinden gerçekleştiren bu araştırma, 2018-2019 akademik yılında toplam 37 ODTÜ öğrencisiyle yüz yüze görüşme yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Bulgular, öğrencilerin akademik olarak zorlayıcı deneyimler yaşadıklarını, ancak bunu gelişimleri için gerekli gördüklerini; genç yetişkinler olarak kendi olgunlaşma süreçlerinin farkında olduklarını ve üniversitenin barındırdığı insan ve fikir çeşitliliğine değer verdiklerini göstermektedir. Fiziksel mekân olarak üniversite kampüsünün ders çalışma, sosyalleşme, konaklama, yemek ve ulaşım hizmetlerinin yaşamlarını sınırladığı da görülmüştür. Üniversite deneyimi öğrencilerin akademik, sosyal, psikolojik olarak gelişimleri ile birebir ilişkilidir ve kesişimsellik içerir. Bu anlamda araştırma, öğrenci gelişiminin ön planda tutulduğu bütüncül yükseköğretim politikalarına ve akademik liderlik literatürüne katkıda bulunacaktır.

669

Abstract

Massification in higher education naturally leads to an increase in the number of students in universities. This trend necessitates researchers to have a close examination on university education. The question of “In what ways do students experience university education regarding the academic, social and psychological aspects?” is the main drive of the current research. The data collection includes face-to-face interviews with 37 Middle East Technical University (METU) first year students in the 2028-2019 academic year utilizing the student engagement theory. Results showed that students are having somewhat challenging experiences academically however, they evaluate this challenge as necessary for their growth. They are aware of the process of becoming young adults and they appreciate the diversity of people and ideas in the university. Beyond these, the physical space in the university campus is limiting their lives in terms of studying, accommodation, food services and transportation. University experience of students is directly related to their academic, social, and psychological engagement and it needs to be considered with intersectionality. In this sense, the research contributes to higher education policies and academic leadership where the student development is handled with a holistic perspective.

Anahtar kelimeler

Üniversitede öğrenci katılımı, akademik katılım, sosyal katılım, psikolojik katılım, üniversite eğitimi

Keywords

Student engagement in university, academic engagement, social engagement, psychological engagement, university education

* Orta Doğu Teknik Üniversitesi, serapemil@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6470-2667.

** Gaziantep Üniversitesi, aksab@gantep.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9374-8007.

Giriş

Üniversitenin kökeni 11. yüzyılda loncalar olarak kurulan öğrenci ve öğretmenler birliğine dayanır. Studium generale, studia generale, universitas gibi isimler alan bu kurum, daha sonra çoğunluk, insanlar topluluğu anlamına gelen üniversite ismini almıştır (Rashdall, 2009). Üniversiteyi öğretim elemanları, öğrenciler, idari personel ve hatta diğer tüm canlıların yaşadığı bir alan olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Buna ek olarak, Tekeli'nin (2010) “akılcılığın, zarafetin, cömertliğin, hoşgörünün hâkim olduğu, eleştirel düşünce kapasitesinin törpülenmediği canlı bir ortam” (s. 367) tanımlaması da üniversite nedir sorusuna iyi bir cevap olabilir. Ancak günümüz dünyasında bu üniversite anlayışı, uluslararası eğilimler, rekabet ve ulusal önceliklerle birlikte zorunlu bir dönüşüme uğramıştır. Bu dönüşüm sonucunda araştırma, eğitim ve yükseköğretim politikaları, sayısal değerlere odaklanarak, üniversiteleri çılgın bir rekabete sürüklerken, Nadiioo'nun (2016) dediği gibi – “Yükseköğretim, büyümlü bir düşünce olan rekabet fetişinin yaşandığı bir tuzağa düşmüş olarak görülebilir...Ancak yükseköğretim bir fetişe bırakılmayacak kadar önemlidir” (parag. 4). Bu rekabet ortamında üniversitenin tarihsel olarak ana faaliyetlerinden biri olan üniversite eğitimi geri planda kalmaktadır. Marginson (2004), üniversite kayıtları sonrası aileleri ve öğrencileri eğitimin kendisiyle ilgilenmemeleri nedeniyle eleştirmektedir. Prestijli okullara girmek için çaba gösteren aileler ve öğrenciler, nasıl bir üniversite eğitimi almaları gerektiği konusunda daha az bilinçli olabilmektedirler. Paul Ashwin de “Üniversite Eğitimi Dönüştürmek: Bir Manifesto” adlı kitabında (2020), üniversitelerin eğitim amaçlarını unuttuğunu veya hafife aldığını söylerken, eğitim bilimleri bakış açısına geri dönmemiz gerektiğini hatırlatır.

Türkiye yükseköğretim sistemine baktığımızda 2004 yılı ve sonrasında yeni kurulan üniversitelerle birlikte önemli bir niceliksel büyüklüğe ulaşmıştır. Sonuç olarak, 2022-2023 eğitim öğretim itibarıyla toplam 6.950.142 öğrenci, 208 yükseköğretim kurumu ve 184.566 öğretim elemanı bulunmaktadır (YÖK Websitesi, 2024). Özellikle pandeminin ardından dünyanın dört bir yanındaki öğrenciler, yüz yüze eğitimin ve üniversite hayatına katılımın sağladığı fırsat ve deneyimlerden yoksun kaldıklarını dile getirmiştir. Yaşanan sosyal olaylar ve yükseköğretimdeki sayısal değişimler ışığında üniversite birinci sınıf öğrencileri, üniversiteye geçişte akademik, sosyal ve psikolojik katılımı ne şekilde deneyimlenmektedir? sorusu üzerinden öğrenci katılımını inceledik. Öğrencilerin üniversiteye devam etmekle hangi deneyimleri elde ettikleri, nasıl gelişip, dönüştükleri ve hangi kazanımlarla üniversiteden mezun olduklarını anlamada “öğrenci katılımı (student engagement)” kavramı yol göstericidir.

Pascarella ve Terenzini (2005) öğrenci katılımını “kampüsteki akademik, kişilerarası ve müfredat dışı faaliyetlere yönelik bireysel çaba ve katılım” (s.602) olarak tanımlar. Kuh (2001) ise “öğrencilerin eğitim amaçlı faaliyetlere harcadıkları zaman ve enerji ile kurumların etkili eğitim uygulamalarını kullanmak için harcadıkları çaba” (s.x) olarak tanımlanmıştır. Üniversitede öğrenci katılımı üç farklı boyutta ele alınabilir: bilişsel, sosyal ve psikolojik katılım (Astin 1999). Sırasıyla bu boyutlar, öğrencilerin akademik görevlerini yerine getirmesi ve

mesleki gelişimini, sosyal ve kültürel gelişimini sağlayacak aktivitelere katılımını ve gelişimsel olarak birey olma, sorumluluk alma, karar verme, duygusal ve arkadaşlık ilişkilerini yönetmelerini ifade eder. Bu minvalde, yükseköğretim kurumlarının öğrencilerin bu farklı boyutlarda gelişim ve dönüşüm süreçlerini desteklemesi ve önceliklendirmesi gerekir. Her ne kadar teknoloji alanında yaşanan değişimler, öğrenme ve bilgiye ulaşma davranışını değiştiriyorsa da üniversite eğitiminin sağladığı etkileşim ve bu canlı bir ortamda gerçekleşen kültürlenme önemli kazanımlar olmaya devam edecektir.

Yukarıda belirttiğimiz nicel artış sonucunda üniversitelerde öğrencilerin üniversite deneyimi konusunda bazı temel sorunlar yaşandığı da bilinmektedir. Tuğba Tekerek (2023), Taşra Üniversiteleri kitabında 2000 sonrası kurulan üniversitelerde yaşanan öğrenci deneyimine ilişkin çarpıcı veriler sunmaktadır. Yetersiz akademisyen sayıları, birbirinden kopuk ilçelere yayılmış yüksekokul ve fakülteler, sosyal imkanların kısıtlılığı, ulaşım zorlukları, beslenme ve barınma problemleri, ideolojik ve dini baskılar gibi unsurların öğrencilerin üniversite deneyimini olumsuz şekillendirdiği görülmektedir. Başta da belirttiğimiz üzere üniversite deneyimi bir kurum olarak üniversitenin varoluş sebeplerinden biri olan öğrenciler için önemlidir (Krause & Coates, 2008). Bu katılım sürecinde öğrencilerin liseden üniversite hayatına geçiş yaptıkları ilk yıl, akademik başarıları ve iyi olma halleri açısından özellikle ele alınması gereken bir dönemdir (Askham, 2008; Clinciu, 2013; Tinto, 1996).

Liseden üniversiteye geçiş, birinci sınıf öğrencileri için yaşam seyrindeki değişiklikler nedeniyle zorlu bir deneyim olarak değerlendirilebilir. Bu geçiş dönemi, birinci sınıf öğrencileri için dahil oldukları yeni akademik ve sosyal çevrenin taleplerini karşılamak ve ruh sağlığını korumak için önemli zorluklar içerebilir ve stres yaratabilir (Duffy ve diğerleri, 2019; Dyson & Renk, 2006). Başka bir deyişle, birinci sınıf öğrencileri, kişisel ve akademik amaçlarına ulaşmak için mücadele etmeleri gereken tanıdık olmayan bir ortamla karşı karşıyadır. Bu dönemde, üniversite birinci sınıf öğrencileri, muhtemelen onları savunmasız hale getiren ve çeşitli uyumsuzluklara neden olan yüksek düzeyde stres ve kaygı geliştirebilirler (Böke ve diğerleri, 2019; Fraser & Tucker, 1997). Alan yazın taraması, üniversiteye bağlılık ve katılım ile ilişkili olarak kötü olma hali, depresyon, stres, yeterlilik duygusunu kaybetme, gelecekteki akademik hedeflerle kafa karışıklığı, hoşgörü geliştirememe, başkalarıyla etkileşim sorunları, gruba yabancılaşma eksikliği, olumsuz adaptasyon için kendi kimliğini inşa etme sorunları gibi çeşitli sorunları işaret etmektedir (Astin, 1999; Chang ve diğerleri, 2007; Chickering, 1969; Kahu & Nelson, 2018; Tinto, 1975). Bunun nedeni, birinci sınıf öğrencilerinin üniversite yaşamına yabancı olmaları ve başkaları tarafından kabul edilme, rahatlık, sosyal ve akademik destek, kişisel ihtiyaçlar gibi konularda gelişimsel olarak zorluk yaşayabilmeleridir.

Öğrenci Katılımı Ulusal Anketi (National Survey of Student Engagement) (2005), kampüs ortamının desteği, eğitim deneyimlerinin geliştirilmesi, öğrenmeye aktif katılım, öğrenciler ve öğretim üyeleri arasındaki ilişkiler ve akademik zorlukların düzeyi olarak adlandırılan beş faktörü içeren bir model geliştirmiştir. Araştırmacılar arasında öğrenci katılımı yapısına iliş-

kin görüş birliğinin davranışsal, psikolojik, akademik ve duygusal boyutlar üzerinde olduğu görülmektedir (Finn & Zimmer, 2012). Dolayısıyla, Tinto'nun (1975) modelinden hareketle, Wintre ve diğerleri (2009) ile Baker ve Siryk (1999) tarafından çizilen ve akademik katılım, sosyal katılım ve psikolojik katılım olarak adlandırılan üç faktörden bahseden genel çerçeve, öğrencilerin üniversiteye uyumundaki kodları anlamak için kullanılabilir. Çalışmada bu üç tür öğrenci katılımının üniversite deneyimine olası etkilerinin araştırılması amaçlanmıştır.

Öğrenci katılımı kavramı üniversite öğrencilerinin akademik, psikolojik ve sosyal açıdan deneyimlerini anlamamızı sağlayacaktır. Bu çalışma, yükseköğretim öğrencilerine söz hakkı vermeye yönelik yeni uygulama ve yaklaşımlar ile öğrenci katılımına ilişkin geleneksel sistemleri bir araya getirmeye yardımcı olacaktır. Üniversitede öğrenci temsilini öğrenci katılımından ayırmak yerine, farklı katılım türleri arasındaki bağlantıların dikkate alınması gerekir. Bu çerçevede üniversite eğitimini analiz ederek, öğrenci katılımının belirsizliği ile bağlantılı sorunların üstesinden gelmek mümkündür. Yapılan çalışmanın sonuçları, üniversite öğrencilerinin akademik, sosyal ve psikolojik deneyimlerinin geliştirilmesi açısından öğretim elemanlarından yükseköğretim yöneticileri ve politika yapıcılara kadar paydaşların amaçlarına hizmet edecektir.

Türkiye'de öğrenci katılımı ile ilgili çalışmalara bakıldığında, bu alanda sınırlı sayıda araştırma olduğu görülmektedir. Kavram, Türkçeye öğrenci bağlılığı (student commitment) olarak çevrilmiş ve ölçek uyarlaması Gün ve diğerleri (2019) tarafından yapılmış; öğrenci bağlılığı davranışsal, duyuşsal ve bilişsel olarak 3 alt boyutta ölçülmüştür. Bir başka araştırma, öğrenci bağlılığı puanlarının üniversitedeki eğitim deneyimine göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini bulmuştur (Bilir Koca & Karadağ, 2024). Çalışmaların genellikle nicel yöntemlerle veya kalite değerlendirmelerinde olduğu gibi memnuniyet ölçme amacıyla yapıldığı görülmektedir. Dolayısıyla, Türkiye'de üniversite yaşamına uyum için güncel literatürle örtüşen çok boyutlu ve bütüncül bir yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır. Daha detaylı verilere ulaşmak için nitel yöntemler, üniversite adaptasyonunun çeşitli boyutlarını derinlemesine anlamak açısından faydalı olacaktır. Bu çalışma kapsamında nitel araştırma yöntemlerinin kullanılması ile ODTÜ'de öğrenim gören ve uyum konusunda deneyimleri olan birinci sınıf öğrencilerinin, üniversitenin akademik, sosyal ve psikolojik ikliminde karşılaştıkları uyum fırsatlarının ve sorunlarının kendi bakış açılarından ortaya konması sağlanmıştır.

Araştırma, üniversite öğrencilerinin ilgi, beklenti ve gereksinimleri kapsamında eğitimlerinin ilk yılında karşılaşılabilecekleri sorunlara yönelik geliştirici ve önleyici programlar geliştirilmesi açısından üniversite yönetimine ve öğrenci destek birimlerine yol gösterici niteliktedir. Birinci sınıfa geçen öğrencilerinin öğrenci katılım süreçlerine ve potansiyel sonuçlarına ilişkin algılarını akademik, sosyal ve psikolojik çerçeveler altında nitel bir bakış açısıyla incelemeyi amaçladık. Çalışmanın amacı doğrultusunda araştırmaya yön veren araştırma sorusu şudur:

Üniversite birinci sınıf öğrencileri, üniversiteye geçişte akademik, sosyal ve psikolojik katılımı ne şekilde deneyimlenmektedir?

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada, sosyal olguların ait oldukları çevre içerisinde derinlemesine anlaşılmasını ve araştırılmasını mümkün kılan nitel “durum çalışması” yöntemi araştırmanın amacına uygun olarak kullanılmıştır. Yukarıda da belirtildiği üzere geleneksel yöntemler olan öğrenci memnuniyeti anketleri kısıtlı ve önceden tanımlanmış bir perspektif sunmaktadır. Araştırmanın amacı ise üniversite öğrencilerinin akademik, sosyal ve psikolojik olarak üniversitede deneyimledikleri katılımın çeşitliliğini, öğrencilerin kendi seslerini yansıtarak anlamaktır.

Durum çalışması olarak tasarlanan çalışmada Merriam’ın (2009) belirttiği üzere şu dört koşul göz önünde bulundurulmuştur: (1) Belirli bir durumun gerçekliğini yansıtır, (2) Araştırmanın odak noktası “nasıl” ve “neden” sorularına yanıt bulmaktır, (3) Farklı faktörlerin anlaşılmasına yardımcı olur, (4) Araştırma sonuçlarının uygulanabilirliğini artırır. Benzer şekilde Saldana (2011) da durum çalışmasının temel amacının araştırma konusu hakkında sistematik ve derinlemesine bilgi toplamak olduğunu altını çizmektedir. Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nin tek vaka olarak seçilme nedeni yukarıda belirtilen belirli bir durumun gerçekliğini yansıtmaktır. Bir başka deyişle, köklü tarihsel, kurumsal ve kültürel geçmişi ile öğrenci deneyiminin görece zengin olduğu bir üniversite olmasıdır. Bulgular bu çerçevede değerlendirilip, tartışılmıştır. Öte yandan, öğrencilerin benzer akademik ve sosyoekonomik geçmişe sahip olmaları katılım deneyimlerini etkileyecektir. Örneğin Lardy ve diğerleri (2022) öğrenmeye katılım ve akademik geçmişin akademik başarı ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Bu kapsamda araştırma sonuçları genelleme yapılamaz ve bu durum araştırma kısıtlılığı olarak belirtilmiştir.

Araştırmada kullanılan nitel araştırma yöntemi ile konuya derinlemesine ve çok boyutlu açıklama getirilmesi hedeflenmiştir. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme tekniği araştırmacı(lar)ya ölçütler belirleme ve çalışmanın odağına göre katılımcıları seçme olanağı sağlar. Bu durumda, örneklem için belirlenen kriterleri karşılayan kişiler katılımcı grubuna dahil edilir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2009). Öğrenciler genellikle üniversitenin ilk yıllarında güven ve başkaları tarafından kabul edilme duygusu (Blimling & Miltenberg, 1981), sosyal destek ağı (Beck, Taylor & Robbins, 2003), akademik konularda üst düzey düşünme (Pike & Kuh, 2005) gibi çeşitli durumlarla başa çıkmak zorunda kalmaktadır. Sonuç olarak, bu durum üniversite yaşamına uyum sağlamalarını zorlaştırmaktadır (Dyson & Renk, 2006). Bu nedenle, üniversitenin birinci sınıf öğrencileri çalışma grupları olarak belirlenmiştir.

Araştırma Katılımcıları ve Örneklem

Araştırma etik kurulu onayı ile Orta Doğu Teknik Üniversitesi birinci sınıf öğrencilerine araştırmanın amacı ve süreci hakkında bilgi verilmiştir. Bu süreçte araştırmaya katılmaya istekli olabilecek öğrenciler için iletişim adresleri bırakılmıştır. Sonuç olarak, üniversitenin birinci sınıfında okuyan toplam 34 öğrenci (16 kadın, 17 erkek ve 1 eşcinsel) araştırmanın çalışma gru-

bunu oluşturmuştur. Bölümler açısından bakıldığında Eğitim Fakültesi'nden 13, Mühendislik Fakültesi'nden 7, Fen-Edebiyat Fakültesi'nden 10 ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nden 4 lisans öğrencisi olduğu görülmektedir. Tüm katılımcılar Yabancı Diller Yüksekokulu'nda İngilizce eğitimi almıştır. Okul türlerine bakıldığında katılımcıların 14'ü Anadolu lisesi, 8'i Fen lisesi, 6'sı dershaneden dönüştürülen temel lise, 4'ü Anadolu öğretmen lisesi, 1'i özel lise ve 1'i de düz lise mezunudur. Yaşadıkları yere bakıldığında, on sekizinin kampüs içindeki yurtlarda, dokuzunun Ankara'da ailesiyle birlikte, beşinin arkadaşlarıyla birlikte bir evde, birinin özel bir evde ve birinin de kampüs içindeki özel bir yurttta kaldığı görülmektedir.

Araştırmada, Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ), karmaşık, bireysel ve çevresel etkileşimler içerdiği ve öğrenci katılımının yüksek olduğu bir kampüs üniversitesi olduğu için vaka olarak seçilmiştir. Türkiye'nin köklü üniversitelerinden olan ODTÜ'de öğrenci hareketleri de tarihsel olarak öğrenci katılımına dair bir gerçekliği yansıtmaktadır. Ayrıca öğrenci toplulukları açısından sayısı ve çeşitliliği yüksek bir üniversite olarak öğrenci katılımına ilişkin etkileri olacağı düşünülmektedir.

ODTÜ'de 2023-2024 akademik yılı itibarıyla toplam 705 öğretim üyesi, 327 ders veren öğretim görevlisi, 618 araştırma görevlisi, 36 uluslararası öğretim üyesi ve 2.603 idari personel bulunmaktadır (İlk Bakışta ODTÜ, 2024). Eğitim dili İngilizce olan üniversitede 25.089 öğrenci bulunmaktadır. ODTÜ'de Mimarlık, Fen-Edebiyat, Mühendislik, İktisadi ve İdari Bilimler ve Eğitim olmak üzere beş fakülte bulunmaktadır. Araştırmanın gerçekleştiği 2018-2019 akademik yılı performans raporu incelendiğinde, öğrencilerin %21,7'sinin yabancı dil hazırlık eğitiminde başarısız olduğu ve birinci sınıfa kayıt yaptıramadığı görülmektedir (ODTÜ Faaliyet Raporu, 2018). Hem İngilizce hazırlık hem de bölüm tekrarı durumunda olan öğrenciler ne yazık ki otomatik olarak normal bir süre içerisinde mezun olamamaktadır. Son yıllarda normal sürede mezun olan öğrenci oranının azaldığı dikkat çekmektedir. Normal süre içinde mezun olan lisans öğrencilerinin oranları yıllara göre incelendiğinde aşağıdaki gibi görülebilir: %55,83 (2015), %50,81 (2016), %47,63 (2017) ve %43,75 (2019). Bu da ODTÜ'ye kayıtlı lisans öğrencilerinin yarısından fazlasının normal sürede mezun olamadığı anlamına gelmektedir (ODTÜ Akademik Performans Raporu, 2019).

Veri Toplama ve Analizi

Çalışmada, bu öğrencilerin üniversiteye uyum konusundaki algılarını, karşılaştıkları zorlukları ve fırsatları keşfetmek için yarı yapılandırılmış mülakat kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından ilgili literatür incelenerek 12 sorudan oluşan bir görüşme formu geliştirilmiştir. Bu doğrultuda görüşme soruları, öğrencilerin üniversiteye katılımın üç boyutunu, yani akademik katılım, sosyal katılım ve psikolojik katılımı içermektedir. Sorular hazırlanırken nitel araştırma ilkelerine önem verilmiştir. Araştırmacılar, çalışmaya başlamadan önce görüşme sorularının netliğini sağlamak için araçla ilgili iki uzman değerlendirmesi almıştır. Daha sonra bir kişi ile pilot çalışma yapılmıştır. Bu pilot çalışmanın sonuçlarına göre ölçme aracına son şekli

verilmiştir. Katılımcıların izniyle görüşmelerin ses kayıtları alınmış ve daha sonra analiz için yazıya dökülmüştür. Tematik analiz yöntemiyle önce transkript edilen metinler okunmuş ve ikinci okumada kodlama yapılmıştır. Son olarak yapılan kodlamalar temelinde ana temalar belirlenmiştir. Analiz sonucunda öğrencilerin akademik, sosyal ve psikolojik katılım deneyimlerine ilişkin temalar belirlenmiştir.

Bulgular

Araştırma bulguları, teorik çerçeveyi göz önünde bulundurarak tanımlayıcı bir şekilde öğrencilerden direk alıntılarla sunulmuştur. Burada amacımız, derinleme görüşmelerden gelen zengin veriyi organize bir çerçevede sunmak ve yükseköğretim araştırmalarında seslerini çok az duyduğumuz öğrencilerin seslerine yer vermektir. Aşağıda teorik çerçeveden gelen akademik, sosyal ve psikolojik katılım bulguları şu dört tema altında verilmiştir: “*Bölüme geçişte zorlayıcı faktörler ve belirsizlik (Akademik Katılım)*”, “*Birey olmayı öğrenmek (Psikolojik Katılım)*” ve “*Aktivitelerin ve insanların çeşitliliği (Sosyal Katılım)*” ve son olarak öğrencilerin üniversiteye katılım deneyimlerini etkileyen bağlamsal faktörler altında “*Fiziksel alan, Altyapı ve Üniversite yönetimi*”.

Tema 1: Akademik Katılım: Bölüme Geçişte Zorlayıcı Faktörler ve Belirsizlik

Tablo 1

Akademik Katılım Alt Temaları ve Kodları

Alt temalar	Kodlar
İngilizce Hazırlık Okulu (f=67)	<ul style="list-style-type: none"> Hazırlık okullarındaki değişen kalite derecesi İlk yıla yönelik oryantasyon eksikliği Akademik bölüme hazırlık eksikliği Sosyalleşme ve yeni çevreyi öğrenme fırsatı Hazırlık okulu ile akademik disiplin arasındaki boşluk Lisenin devamı olarak hazırlık okulu
Akademik Disipline Geçiş (f=154)	<ul style="list-style-type: none"> Ders kayıt süreçleri Ağır ders yükü Akademik danışmanlık sistemi Değişen ders beklentileri Kendi kendini öğrenen olmayı öğrenmek Akademik baskı / zorluk / not alma stresi Derslere katılım Akademik disipline geçişte oryantasyon eksikliği Akademik disipline adaptasyon sorunları
Öğretim Üyeleri ve Akademik Kalite (f=122)	<ul style="list-style-type: none"> Nitelikli öğretim üyeleri Öğretim ve değerlendirmede değişen beklentiler Öğretim üyeleri ve öğrenciler arasındaki etkileşimler ve iletişim Eğitim dilinin İngilizce olması bir zorluk olarak Büyük sınıflarda öğretim Akademik zorluklarına rağmen öğrencisi olmaktan gurur duymak (aidiyet) Akademik ilham / entelektüel gelişim Dünya üniversiteleri sıralamasındaki yeri; köklü bir üniversite olması; üniversitenin ulusal düzeydeki itibarı; uluslararası ağlarla bağlantısı; Erasmus olanakları.

Öğrencilere üniversitedeki akademik deneyimleri ve daha özelde de İngilizce hazırlık okulundaki ve oradan da bölümlerine geçiş ve sonrası deneyimleri hakkında sorular sorulmuştur. Öğrencilerin çoğu, İngilizce hazırlık okulundan farklı olarak, birinci sınıf derslerinin ve öğretim üyelerinin beklentilerinin zorlayıcı olduğunu, çok fazla bilinmezlik olduğu ancak bu zorlayıcı deneyimin akademik beklentiyi gösterdiğini söylenmiştir. **Tablo 1**'de sunulduğu üzere, öğrencilerin akademik katılım deneyimleri *3 alt tema* altında toplanmıştır: *İngilizce Hazırlık Okulu, Akademik disipline geçiş ve eğitim-öğretim ve akademik kalite* (bkz. Tablo 1).

Üniversitede ilk yıl deneyimi: İngilizce Hazırlık Okulu

Öğrencilerin üniversiteye girişte ilk akademik deneyimleri İngilizce Hazırlık Okulu olduğundan bu alt tema ile başlayacağız. Öğrenciler Hazırlık Okulu'nu beklentilerin açık olduğu "keyifli, kolay ve arkadaşça" bir ortam olarak tanımlamışlardır. Sınavlar, çalışma becerileri ve öğrenme çıktılarının da anlaşılır olduğu belirtilmiştir. Hazırlıktan bahsederken sık sık lisenin devamını temsil eden "lise 5. yıl" olarak adlandırıldığı görülmektedir. Akademik olarak daha az zorlandıklarını, çok fazla boş zamanları olduğunu ve öğrenci kulüplerine katılarak ya da yeni arkadaşlıklar edinerek bu zamanı değerlendirdiklerini belirtmişlerdir. Bazı öğrenciler bu dönemi sıkıcı, verimsiz ve kalitesiz olarak nitelendirirken, bazıları da sosyalleşme ve üniversite hayatına alışma açısından yararlı bir dönem olarak tanımlamaktadır.

"Aslında çok heyecanlıydım, kafamda hiçbir şey yoktu nasıl bir ortam ile karşılaşacağım. Yine de böyle daha bir üniversiteliyiz, bir anda böyle birçok yeni şey öğreneceğiz, çok meşgul insanlar olacağız, öyle bir hayata gireceğim gibi bekliyordum. Ama öyle olmadı tabii ki, ilk yıl zaten lisedeki derslerin biraz daha detaylı hali gibi geldi." (K21)

"Hazırlıkta üniversitede değilmişim bölüme geçince fark ettim. Hazırlık benim için lisenin devamı gibiydi. 3 saat dersim vardı zaten, derse giriyordum sonra koşa koşa eve gidiyordum. Hiçbir sosyal hayatım yoktu, hiçbir topluluk yoktu katılacağım. Hazırlık kampüste ayrı bir birim gibi, Lise 5 diyebilirim... Hazırlık atlama sınavına girmedim, okumak istedim. Kampüse alışırım, üniversite hayatına alışırım diye düşündüm..." (K8)

Geçiş yıllarını deneyimleyen öğrenciler, geriye dönük baktıklarında bu yılın kesinlikle bölümlere yönelik daha fazla oryantasyon içermesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bazı öğrenciler hazırlık okulunun keyifli olduğunu ancak bölümde onların ne beklediği konusunda çok fazla fikirlerinin olmadığını söylemişlerdir. Hazırlık okulundaki oryantasyon programları, bir öğretim üyesinin öğrencileri ziyaret etmesi ve dersler hakkında bilgi vermesini içeriyordu. Öğrenciler, akademik disiplin için daha iyi bir oryantasyon ve bölüme yönelik İngilizcenin daha faydalı olacağını açıkça belirtmişlerdir. Bu aynı zamanda öğrencilerin bölümdeki bilinmeyen ve çeşitli beklentilerden kaynaklanan dersler konusunda daha az kaygı, başarısızlık ve stres yaşamalarını sağlayacaktır.

Öğrencilerin çoğu, eğitim dilinin İngilizce olmasının akademik olarak zorlayıcı olduğunu ifade etti. Hazırlık okulunda öğrendikleri İngilizce ile bölümde kullanılan İngilizcenin farklı olduğu belirtirken, derslerde kullanılan grup tartışmaları, eleştirel düşünme ya da yansıtma ödevi yazma gibi gerçek sınıf deneyimlerine daha hazırlıklı olmadıklarını söylemişlerdir. Genel olarak öğrenciler, hazırlık okulu ile bölümleri arasında çalışma alışkanlıkları, devamlılık ve dersler açısından bir boşluk olduğunu düşünmektedir. Öğrenciler bu iki önemli akademik deneyim arasında daha iyi bir köprü kurulmasına ve daha iyi bir geçişe ihtiyaç duymaktadır.

“Dil olarak çok zorlanırım diye korktum, okumalarımız var sürekli bizim. Bizim okumalar çok yorucu oluyor, Antik Yunan okumaları filan. Bunlar zor olmuştu ama hocalar destek oldu ve rahatlattı” (K24)

Akademik Disipline Geçiş

Buradaki önemli bulgulardan biri, bölümdeki eğitime dair az bilgilerinin olması ve bu nedenle derslerde zaman zaman kaybolmuş hissetmeleridir. Bir önceki temada belirttiğimiz üzere hazırlık okulundan bölüme geçişin keskin ve sıkıntılı olduğunu ifade etmişlerdir. Ders kayıtları, danışmanlık sistemi, akademik beklentiler, öğretim üyelerinin öğretimi veya sınavlar hakkında çok az bildiklerini belirttiler. Ders seçimi, kayıt ve danışman onayı gibi basit görevlerin farkında olmadıklarını ancak oda arkadaşları, arkadaşları, sosyal medya veya ders kaydıyla ilgili Youtube videolarını süreç boyunca faydalı olduğunu söylemişlerdir. Genel olarak bu geçiş deneyiminin çok zorlayıcı olduğunu ve akademik yılın başında bir hayal kırıklığı yarattığını da belirtmişlerdir.

Bu geçiş döneminde öğrenciler, kendi kendilerine öğrenmeyi ve öğrenmelerinin sorumluluğunu almaları gerektiğini fark etmişlerdir. Hazırlık okuluna kıyasla, yeni çalışma alışkanlıklarına uyum sağlamaları ve akademik hayatlarını yönetmeleri gerekmiş; İngilizce çalışmak ile bölümdeki derslere çalışmanın iki farklı beceri olduğunu anlamışlardır. Akademik hayata ve derslere uyum sağlama, akademik beklentileri öğrenme, akademik ve sosyal hayat arasında denge kurma, derslere devam etme, öğrencilerin kendi kendini yöneten veya bağımsız öğrenen birey olma belirttikleri görevlerden bazılarıdır.

Yüksek not ortalaması ve başarı kültürü, *akademik baskı ve başarısızlık* korkusu nedeniyle motivasyon kaybına sebep olmuştur. Bunun sonucunda öğrenciler özellikle de hazırlık okuluna kıyasla yüksek not alma ve sınavlar konusunda daha fazla endişe duyduklarını belirtmişlerdir. Öğrenmeyi öğrenmeye ilişkin bir önceki bulguyla bağlantılı olarak, öğrenciler bölümdeki yüksek akademik baskı ve bu ortamda tek başlarına olmaları nedeniyle kendilerini stres altında hissetmişlerdir. Bu durum bazı öğrencilerin ders bırakmasına, sınavlara girmemesine ya da motivasyonlarının düşmesine neden olurken, bazıları da diğer öğrencilerle ya da kendi başlarına nasıl çalışacaklarını öğrenmişlerdir. Akademik stres aynı zamanda akademik katılım konusunda yeteneklerini esnetmelerine de neden olmuştur.

“Aşırı stres sınav sonucunun kötü gelmesi ile başladı, LYS yaklaştıkça böyle daha kötü oldum. Üniversite sınavı bittikten sonra kafa daha rahat gibi geliyor insana ama ben o zaman yaşadığım stresi şu an her sınavda yaşıyorum. Sınavlardan önce her zaman karnım kötü olur, başım ağrıyor, sınav günleri kahvaltı yapamam, sınav stresini üzerimden atamıyorum ne kadar çabalasam da...” (K23)

Öğretim üyeleri ve Akademik kalite

Dönem başladıktan sonra öğrenciler, öğretim üyelerinin farklı *beklentileri* ve öğretme ve öğrenme *tarzlarıyla* da mücadele ettiklerini bildirmişlerdir. *Öğretim üyeleri* arasında çok fazla ortaklık olmaması nedeniyle farklı akademik beklentileri anlamak için çok zaman harcadıklarını söylemişlerdir. Bazı öğretim üyeleri öğrencilerin öğrenmesine karşı çok anlayışlı ve destekleyiciyken, bazılarına soru sormak, ya da konuşmak gibi basit görevler konusunda iletişim kurmakta zorlanmışlardır. Öğretim üyelerinin öğretim becerileri zaman zaman sıkıntı yaratmakta ve öğrenciler arasında motivasyon eksikliğine yol açmaktadır. Ağır ders yükü, kalabalık sınıflar, eleştirel düşünme becerilerinin yanı sıra disiplinler arası bakış açısı geliştirme ihtiyacı akademik katılım altında belirtilen sorunlar arasındadır. Ölçme ve değerlendirmedeki tutarsızlıklar, bölümler arasında adaletsizlik, dersle ilgili net olmayan beklentiler de öğrenciler tarafından sorun olarak bildirilmiştir. Akademik konularda yaşadıkları bir başka deneyim de öğrenci-öğretim üyesi etkileşimin çeşitliliğidir. Bu alanda öğrenciler ne zaman, nasıl soru sorulacağı, özellikle kalabalık sınıflarda soru sormanın zorluğu gibi konularda kendilerini kaybolmuş hissettiklerini söylemişlerdir. Bunun yanı sıra, öğrencilerin farklı akademik geçmişlerinin olması onların akademik beklentilerini ve katılımını etkilemektedir.

“Hocalar açısından iletişim kurma açısından birçok okula göre çok şanslıyız bence. Hocalar ile bireysel sohbetlerde bulunabildiğim de oldu, belki bu diğer okullarda çok mümkün değil... Öyle hocaya bir şey sormaya çekinmedim, yeri geldi okuma önerisi istedim, yeri geldi hocayla akademik hayatım hakkında konuştum” (K25).

“Sınavlar geldi benim Fizik sınavım “0”, tik koymuş ama formül? demiş. Bunları kanıtlamam gerekiyormuş bilmiyordum...Burada bazen peşine düşsen bile geri dönüş alamıyorsun.” (K12)

“Üniversite gibi bir yer bekliyorduk. ODTÜ'ye başladık bir şeyler öğreneceğiz zorlanacağız falan filan ama benim karşılaştığım şey oldu. İlk 1-2 hafta gördüğümüz derslerim İngilizce terimlerine alışma. Bayağı uzun dönem lisede gördüğümüz şeylerin üstüne biraz daha koyma...” (K28)

Öğrencilerin neredeyse tamamı Türkiye'nin en iyi üniversitelerinden birinde okuduklarını ve bu çabaya değdiğini açıkça ifade etmiştir. Öğrenciler, iyi bir akademik deneyim sunması ve eğitim niteliği açısından köklü bir üniversite olmasını takdir ettiklerini belirtmişlerdir. Akademik deneyimlerinin zorlayıcı olduğunu kabul ederken ODTÜ öğrencisi olmaktan mutluluk

duydıklarını ve aidiyet hissettiklerini de açıkça belirtmişlerdir. Her ne kadar öğrencilerin çoğu bu zorlukları dile getirmiş olsa da ODTÜ isminin sıkı çalışma gerektirdiğini bildiklerini de ifade etmişlerdir. Neredeyse tüm öğrenciler, Türkiye'nin en iyi devlet üniversitelerinden biri olan kurumun mensubu olmaktan gurur duydıklarını, dolayısıyla akademik deneyimin bu ünvanı hak etmek için zorlayıcı olması beklenebileceğini belirtmişlerdir.

“Bir survivor gibi burası, size öldürmeyen şey size güçlendiriyor gibi bir şey” (K22)

“...Not beklentisine kesin girme ve öğrenmene bak denmeli. Ben bu şekilde girdim çünkü ablam başında söyledi bu ders çok zor diye...İlk 1 ay boyunca herhalde ben aptalım dedim. Sonra sosyalleşmeye başlayınca kimsenin yapamadığını fark ettim. Ki bu ders bizi arkadaşla yakınlaştırdı... anladığımız küçük parçaları bir arada birleştirelim, ses kaydı yapalım dedik ve bu bize çok şey kattı.” (K30)

“İlk başlarda 7 saatte bir makale okuyordum. Hiçbir şey anladığımı da düşünmüyordum. ... hoca ile konuştum dedi ki sen böyle devam et, ek kaynaklar falan o dil bariyerini ve felsefeye olan yabancılığımı birazcık olsun aşım. Not kaygım biraz olsun var, o kaygım kayboldu. Lisedeki not sistemi not kaygısı, çalışırsın çalışırsın olmaz... bunun aksine burada farklı bir düşünce yapısı var.” (K30)

“... hocaların yurtdışında eğitim almış olmaları, alanlarında yetkin olmaları, en önemli destekleyici yönleri. Akademik olarak çok da bilmiyorum aslında... akademik olarak çok şey yaptıklarını görüyorum geçmişlerine baktığımda.” (K9)

“Her şeye rağmen ODTÜ zor, ama örnek bir kurum.”

“ODTÜ’de okuduğumuz için zor olacağını biliyorduk.”

Tema 2 - Psikolojik Katılım: Birey olmayı öğrenmek

Tablo 2

Psikolojik Katılım Alt Temaları ve Kodları

Alt temalar	Kodlar
Büyüme ve Birey Olmak (f=107)	<ul style="list-style-type: none"> Kendi başımıza karar verme Kendi başına, aile ile veya başkalarıyla yaşamak Arkadaşlık ve sosyalleşmeyi öğrenme Finans / Zaman / Çalışma / Duygu Yönetimi Özgürlüğü hissetmek ve açık fikirli olmak Büyümenin zorluklarının farkında olmak
Stresli Yaşam Olayları (f=25)	<ul style="list-style-type: none"> Ebeveynlerin boşanması Romantik ilişkiler Kampüste depresyon ve öğrenci intiharları Başarılı olmaya çalışmak Yeni bir şehre uyum sağlamak / Ankara'nın büyük şehir olması veya depresif olması
Aile İlişkileri (f=17)	<ul style="list-style-type: none"> Aile beklentilerinde çatışma Ev hasreti çekmek Maddi olarak aileye bağımlı olmak Aile baskısı / Aile ile birlikte yaşamak

Öğrenciler psikolojik katılım altında verdikleri cevaplarla birey olmayı öğrenmeye odaklanmışlardır. Burada veri analizinden üç alt tema ortaya çıkmıştır: *büyüme ve birey olmak, stresli yaşam olayları ile başa çıkma ve aileyle ilişkiler.*

Psikolojik katılımı ile ilgili olarak yalnız olmak, kendi başına karar vermek, arkadaş edinme, özgürlük duygusu, aile yanında yaşama dolayısıyla yaşanan çatışmalar, yaşam olaylarını yönetme ve stresle baş etme konusunda deneyimlerini paylaşmışlardır. Sorulara verilen cevaplar öğrencilerin “büyüme ve birey olma” sürecinin farkında olduklarını göstermektedir. Üniversite öğrencisi ve genç yetişkin olma deneyimleri sorulduğunda, bazı öğrenciler ebeveynleriyle ya da tek ebeveynle yaşarken, yurttan ya da apartman dairesinde kalan öğrencilerin çoğu kendi başlarına yaşamanın zorluklarından bahsetmiştir. Öğrencilerin zorlanmasının nedeni sadece aileden uzak olmak ya da böyle bir yaşama hazırlıklı olmamak değil, aynı zamanda uyum sorunlarıyla da ilgilidir. Memleketlerinde daha yakın ağırları olan küçük şehirlerden gelen öğrenciler, üniversitenin ve üniversitenin bulunduğu şehrin çok büyük geldiğini belirtmiş ve kendilerini nasıl yönlendireceklerini bilemediklerini söylemişlerdir.

Öte yandan, kampüs yaşamı onları insanlarla ve olaylarla ilgili çeşitli deneyimler yoluyla büyümeye itmektedir. Sosyalleşme, arkadaşlıklar kurma, ilişkileri sürdürme ve duygusal bağlar kurma kendi başlarına yapmaları gereken eylemlerden bazılarıdır. Öğrenciler, ailelerine veya memleketlerindeki yakın arkadaşlarına danışmadan bu eylemlere girişmenin kendi kararlarını verme açısından eğitici olduğunu söylemiştir. Karar vermenin hayatta kalmak için öğrenmeleri gereken bir beceri olduğunu söylemişlerdir. Nasıl para harcayacaklarına, kendileri için ne yemek pişireceklerine, yaşam alanlarını temizleme, nasıl ve ne zaman ders çalışacaklarına ilişkin kararlar, öğrencilerin danışacakları bir aile üyesi olmadığı için zorlayıcı olarak verdikleri bazı örneklerdir. Öğrenciler karar vermenin zorluğunu dile getirirler de, bunların gelişmek için birer fırsat olduğunu da düşünmektedirler. Bulgulardan bu deneyimlerin büyümek için gerekli olduğunun farkında oldukları anlaşılmaktadır.

“Bir yandan 19 yaşındasın ve korkutucu bir şehirdesin. Kendi doğrularını yaratmaya çalışıyorsun. Kimse sana şunu yap demiyor çünkü... İyi kötü sınırlarımı çizdiğim bir dönemdeyim.” (K24)

“Şey beni strese sokar, karar alacağım ama mesela XXXX’de çalışıyorum, bir yeri düzeltiyorum diyelim hani yeri benim düzelttiğim belli olmayacak ya, yaparım düzgün bir şekilde. Diyelim mi yanlış yapmışım farkında olmadan, en arkaya koyarım ki gelip kimse sen yanlış yaptın demesin bana. Sorumluluk almaktan çekinmiyorum ama o kararın sonunda sen yanlış derse çok stres olurum. Tam birey olabildim mi emin değilim” (K24).

“Ben Uşak’ta dışarı çıkmazdım. Bir tane en iyi arkadaşım olurdu hep onunla takılırdım...onunla yaptığımız şeyler neydi? Ya gezmek ya da çalışmak. O yüzden karar verebileceğim çerçeve çok dar... kendim veriyordum kararlarımı ama verdiğim kararlar bizimkiler tarafından onaylanıyordu, çünkü bunlar absürt kararlar olmuyordu.” (K24).

“Lisede aldığın kararları özgür olarak alamıyordum buraya gelince fark ettim bunları. Orada belli bir yargı belli bir düşünce var hakim olan. Ayakta kalabilmek ve kabul görebilmek için o düşüncenin çerçevesinde toplanıyorsunuz ve aldığımız kararları o düşünceler belirliyor...buraya geldiğim zaman tamamen özgür bir şekilde her istediğim kararı verdim.” (K19)

Tema 3 - Sosyal Katılım: Kampüs Fırsatları ve İnsan Çeşitliliği

Tablo 3

Sosyal Katılım Alt Temaları ve Kodları

Alt temalar	Kodlar
Büyüme ve Birey Olmak (f=107)	<ul style="list-style-type: none"> Kampüste zengin sosyalleşme olanakları Çok sayıda öğrenci kulübü Sosyal ve akademik yaşamda destek mekanizması olarak arkadaşlara sahip olmak Sosyal medya hesapları Kültürel ve sportif faaliyetler Mezunlarla etkileşim
Stresli Yaşam Olayları (f=25)	<ul style="list-style-type: none"> Güvende, emniyette hissetmek Özgürlük / Hakları için seslerini yükseltmek Akademik özgürlük Yeşil olmak ve doğa sevgisi Konuksever kampüs ortamı / Büyük kampüs alanı Siyasi olarak sol kanat / Daha liberal
Aile İlişkileri (f=17)	<ul style="list-style-type: none"> Kendilerinden farklı insanları tanımak Farklı insanlarla etkileşim Başkalarına saygı duymayı öğrenmek Öğrencilerin kültürel sermayelerindeki farklılıklar

Çalışmanın üçüncü ana teması, üniversite kampüsünün öğrencilerine sağladığı fırsatlar ve çeşitliliği içermektedir. Kampüs yaşamı, fırsatlar ve aktiviteler sorulduğunda, neredeyse tüm öğrenciler kampüste farklı altyapılardan gelen insanların bir arada olmasını değerli bulduklarını söylemişlerdir. Ayrıca kampüse kültürel, sportif ve kariyerle ilgili aktiviteler sayesinde sosyal katılımlarının yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Bu vaka çalışmasında, üniversite benzersiz kampüs yapısı ve fırsatları nedeniyle seçilmiştir ve öğrenciler, kampüsün fiziksel kapasiteleri konusunda bazı endişeleri olmasına rağmen, sunulan fırsatları ve farklılıkları barından insanların varlığını takdir ettiklerini açıkça belirtmişlerdir.

Kampüsün sunduğu fırsatlar anlamında öğrencilerin çeşitli *sosyalleşme* faaliyetlerini dile getirdikleri görülmektedir. Öğrenciler özellikle bu fırsatların onların akademik ve sosyal hayatlarında bir destek mekanizması olarak görmelerine sebep olmaktadır. Örneğin öğrenciler, sosyal medya hesaplarını ve kampüsün yakın çevresini (100.Yıl), sosyalleşmek, öğrenmek ve günlük yaşamlarında karşılaştıkları sorunları çözmek için kullanmaktadırlar. Bir başka örnek de bölümdeki ders kaydı veya danışmanlık sistemiyle ilgili prosedürler hakkında sosyal medyadan bilgi edindikleridir. Sosyal medya aracılığıyla, belirli öğretim üyelerinin beklentilerini veya sınavlarını ve kampüste meydana gelen olayları da öğrendiklerini belirtmişlerdir. Araştırmanın bir diğer önemli bulgusu da kampüs ortamının sunduğu çok sayıda öğrenci kulübü, kültürel faaliyet ve spor takımlarıdır. Üniversitede 100'den fazla öğrenci kulübü, 43 spor takımı ve 200'den fazla kültürel faaliyet olması nedeniyle öğrenciler bu imkânların gelişimlerine katkı sağladığını söylemişlerdir. Öğrenciler, bu faaliyetlere ayrılan kaynakların son derece farkındadır ve bunları kullanmaktadır.

Üniversite kültürüne ilişkin bulgulardan en çarpıcı olanı çoğunluğu kadınlardan oluşan öğrencilerin şehre kıyasla kampüste kendilerini güvende *ve emniyette* hissetmeleridir. Üniversitenin bulunduğu ülke ya da şehir özelinde kendilerini özgür hissetmekte ve özgürlükçü ortamın tadını çıkarmaktadırlar. Üniversite kampüsü öğrencilerin özgürce hareket edebildikleri, giyinebildikleri ya da kendilerini ifade edebildikleri bir mekan olarak tanımlanmıştır. Bazı öğrenciler kampüs ortamı ile kampüs dışı arasındaki farkı da vurgulamıştır.

Kampüs güvenliği ve özgürlüğü ile ilgili olarak öğrenciler, kendileri oldukları için *saygı gördüklerini hissettiklerini* veya farklı geçmişlerden ve altyapılardan gelen *diğer kişilere saygı duymayı öğrendiklerini* belirtmişlerdir. Türkiye’deki tüm şehirleri temsil eden üniversite öğrenci nüfusu, öğrenciler tarafından çeşitlilik olarak görülmektedir. Farklı şehirlerin ötesinde, farklı etnik kökenlerden, cinsel yönelimden, uluslardan, dini inançlardan veya farklı yaşam alışkanlıklarından gelen öğrenciler çeşitliliğin bir parçası olarak görülmektedir. Bu çeşitlilik sayesinde farklı geçmişlere sahip insanlarla konuşma, vakit geçirme ve arkadaş olma fırsatına sahip olduklarını vurgulamışlardır. Öğrenciler, farklılıklara saygı duyma konusunda artan farkındalık düzeyi ve değer yargılarını değiştirme anlamında üniversitenin dönüştürücü katkısı anlamında dikkate değerdir.

“Kampüs içinde ve kampüs dışında çok fark var. Kampüs dışında kimle muhatap olacağım belli değil ama kampüs içinde daha rahatım. En basitinden bir kız olarak bir taciz olsa, bağırırsam taciz ediyor bu insan diye çok yardımcı olan insan olur bunu çok gördüm, ilgilenirler.” (K29).

“Burada insanlar birbirine karşı daha hoşgörülü daha anlayışlı. ODTÜ kültürü mü desem ne desem, insanlar birbirlerine internette linç yapıyorlar gerçi ama daha hoşgörülü bir ortam var sanırım. Birine yolda yürürken çarptığımızda pardon dediğinizde önemli değil hocam deyip gidebiliyor. Burası şöyle bir yer önünüzden çıkan birisi sizin için kapıyı tutabiliyor, dışarda böyle bir şey yok. Dışarıda birine çarptığınızda benim yaşadığım yerde yüzde yetmiş kavga edersiniz. Yaşadığım yer ile burada çok büyük bir fark var” (K20)

“Bizde okulu ev gibi benimsemiş durumum var. Okul senin evin oluyor, hani Devrim’de fotoğraf çekiyorlar ya, Devrim’i ev haline getirip, gerçekten ODTÜ insanın evi gibi oluyor.” (K18)

“Kaç yıldır tekvando yapıyorum 9. yılım, milli takıma kayabilecek kariyerim oldu aslında. Keçiören’de tekvandocuların buraya gelince aydınlanma yaşadım. Gerçek bir saygı ortamı değişti çok sosyal insanlar... O açıdan çok güzel bir aydınlanma yaşadım.” (K15).

“Sosyal açıdan mükemmel bir ortam. Etnik köken açısından, ırk açısından çok fazla insan var. Farklı milletlerden çok fazla insan var... çok kolay etkileşime giremiyorsunuz ama bir şekilde tanışıyorsunuz, konuşuyorsunuz ya da dersleriniz ortak oluyor. Kampüs sosyalleşme demek.” (K4)

“Sadece insanlarla konuşarak bile sosyalleşebiliyorsunuz ODTÜ’de. Sosyalleşmek tabii ki 5 kişinin oturup konuşması değil, kaliteli sosyalleşebiliyorum... İmkanların farkındasınız ya ODTÜ’de, tiyatro, film çıkıyor konuşuyoruz. Bu yönetmenin de böyle bir filmi var, böyle bir tarzı var gibi şeyler öğrenmek çok güzel. Denizli fazla muhafazakâr... burada herkese çok daha eşit bakılıyor... haremlik selamlık yok burada.” (K9)

“Eşit ve sınıfsız bir toplum istiyorum dünyadan, istiyoruz. Mesela bu söyleyeceğim şey önyargı değil ama LGBT bireyler tanıımıyordum taşrada, burada kendi arkadaş çevremde tanıdım. Lise çağında bunu detaylıca düşünmediğim için somut reflekslerim yoktu buraya gelmeden önce...Bu-

raya geldim o insanları tanıdım, eleğimden geçirme fırsatım olduğu zaman lisede yaşayabileceğimi tahmin ettiğim bir durumda tam karşıda bir pozisyon aldım. Bu önyargı değildi ama bilmediğim bir şeyi burada öğrendim.” (K19)

Tema 4 - Katılımı Etkileyen Bağlamsal Faktörler: Fiziksel Mekan, Altyapı ve Üniversite Yönetimi

Tablo 4

Katılımı Etkileyen Bağlamsal Faktörler: Fiziksel Mekân, Altyapı ve Üniversite Yönetimi

Alt temalar	Kodlar
Fiziksel Mekân ve Altyapı Kısıtlamaları (f= 88)	<ul style="list-style-type: none"> • Aşırı kalabalık kampüs • Yıpranmış kampüs binaları • Çalışma salonları, kütüphane, laboratuvarlar ve sınıflardaki kapasite yetersizliği • Kampüste yemek hizmetleri, konaklama ve akşamları sosyalleşmek için yerlerin kapasitesinin yetersizliği • Ulaşım sorunları • Hijyen ve banyo sorunları • Kampüs genelinde iyi wi-fi bağlantısı
Üniversite Yönetimi (f= 20)	<ul style="list-style-type: none"> • Daha öğrenci dostu yönetim ve üniversite liderliği ihtiyacı • Üniversite tarafından kriz yönetimi • İnsan kaynakları ve kalite eksikliği (Öğrenci İşleri ve Danışmanlık Hizmetleri) • Karar alma sürecinin bir parçası olmak isteyen öğrenciler

Bu tema, araştırmada kullanılan öğrenci katılımı teorisi boyutlarından farklı olarak bağlamsal faktörleri içermektedir. Öğrencilerin üniversite deneyimi ve katılıma ilişkin verdikleri cevaplarda sık sık fiziksel mekân kısıtlılıkları, altyapı yetersizlikleri ve üniversite yönetimi ile ilgili yaşadıkları sorunlar dile getirilmiştir. Tablo 4’te verilen bağlamsal faktörlerin de öğrenci katılımı ile ilişkili olduğu bulgular ışığında söylenebilir.

Öğrencilerin üniversite eğitimini, sosyal yaşamlarını ve gelişimlerini çoğunlukla negatif etkileyen faktörler de araştırmada ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin karşılaştığı en büyük zorluk, kampüsteki fiziksel alanların kapasitesinin yetersizliğidir. Öğrenciler, kampüsün aşırı kalabalık olduğunu; sınıflar, laboratuvarlar, yurtlar, kafeteryalar ve çalışma salonları gibi tesislerin çoğunun öğrencilerin üniversite yaşamına katılım ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kaldığını belirtmiştir. Kampüsteki yıpranmış binalar, öğrencilerin deneyimlerini etkilemektedir. Bunun yanı sıra barınma, beslenme ve ulaşım sorunlarının da öğrencilerin üniversite yaşamlarını etkilediği görülmektedir.

“Bir de devlet üniversitesi tabii, lab koşulları açısından çok şanslı değildik... Tüpleri yeniden yıkayıp kullanıyoruz, plastik eldiven olmaması, bir boya getirmemiz gerekiyor ama 600 dolar, doğal olarak getirtemiyoruz... boynumuz bükük kalıyor, hatta ikinci dönem hayvan kesip incelememiz gerekiyordu, etik kurallar gerektiği için izin alamadığımız için projeksiyondan video izleyerek yaptık.” (K26)

“8:40 dersleri, benim dört gün de dersim 8:40'ta. Uyku nedir, ne değildir unuttum. 8:40 derslerine 6:30'da uyanıyorum Sincan'dan gelmek için... Bizim evin orada bir geliş bir gidiş cadde var... birini atlattım, diğerini geçeyim derken araba çarptı. 8:40 dersine yetişeyim derken oldu.” (K8)

Son olarak, araştırmanın yapıldığı zamanlarda üniversitede yaşanan pandemi etkileri, diğer kriz durumları (topluluk etkinliklerini yoğun bürokrasi ile engelleme, Bahar Şenliği düzenlenmemesi vb.) öğrencilerin üniversite yönetimine dair bakış açısını etkilemektedir. Üniversite yönetiminin öğrencilerle ve üniversitenin geri kalanı ile iletişim kurmamasını, sesini duymamasını ve karar alma süreçlerinde üstten kararlar almasını eleştirmiştir.

“Öğrenciler sürekli Rektörlük önüne gitmek zorunda kalıyor, çünkü daha çok baskı göreceklarını biliyorlar. Yönetimsel bir sıkıntı var okulda, amaç verim değil otorite kurmak gibi duruyor. Biz burada değiliz, ben burada yükseğim, benim sözüm dinlenecek diyor sanki. Ama üniversite dediğiniz yer böyle bir yer değil, üniversite dediğiniz yerde öğrencinin de sesi çıkar, hocanın da sesi çıkar, hepsi beraber konuşur ve ortak bir karar alınır.” (K31)

Tartışma

Üniversitede öğrenci katılımı hem bireysel hem de kurumsal düzeyde ele alınması gereken bir kavramdır. Öğrencilerin akademik, kişilerarası ve müfredat dışı faaliyetlere ilişkin gösterdiği çaba (Pascarella & Terenzini, 2005) olarak ele aldığımız öğrenci katılımı iç içe geçmiş ve bütünsel olarak değerlendirilmesi gereken boyutları içerir. Bir başka deyişle, öğrenci deneyimine parçalı bir bakış açısı yerine üniversitenin sunduğu bir dizi organik ilişki olarak ele almak daha anlamlı olacaktır. Örneğin, akademik boyutta öğrencilerin öğretim üyeleri ve diğer öğrencilerle geliştirdikleri ağlar, onların akademik ya da sosyal katılımına etki edebilmektedir. Ya da büyümenin önemli bir parçası olan karar verme ve sorumluluk alma becerileri derse devam, arkadaş seçimi, topluluklara katılım gibi farklı konularda kendini gösterebilir.

Bütünsellik ve iç içe geçmiş perspektif çerçevesinde üniversitelerin sunduğu eğitim-öğretim niteliğinden, kampüs ortamına, öğrenci kulüplerinin çeşitliliğinden, alt yapı, barınma ve beslenme gibi hizmetler akademik, sosyal ve psikolojik katılımın etkilerini de anlayarak geliştirilmelidir. Örneğin, Karabchuk ve Yoschina (2023) akademik ortamın öğrenci katılımını artırma konusunda en güçlü yordayıcı olduğunu söylemektedir. Bu çalışmada da Hazırlık Okulu'ndan bölüme geçişte öğrencilerin yaşadığı akademik uyum sorunlarının onların akademik deneyimini etkilediğini görülmektedir. Özellikle bu geçiş sırasında yaşadıkları belirsizlikler ve beklentilerin net olmayışı onların olumsuz deneyimler yaşamalarına neden olmaktadır. Durum çalışması İngilizce hazırlık sınıfı olan ODTÜ'de gerçekleştiğinden bu ilk yıl deneyimi ve bölümlere geçiş dikkate değerdir. Krause ve diğerleri (2005) üniversitenin ilk yıllarında yaşanan deneyimin, öğrenci başarısına, devam, katılım ve motivasyona etkisi olduğunu söylemişlerdir.

Kantanis (2000) de öğrencilerin ilk yıl sosyal geçişi olumlu bir şekilde yapamadıklarında geri kalan süreçte zorlandıklarını bulmuştur.

Almarghani ve Mijatovic (2017) de Libyalı öğrencilerin katılımı üzerine yaptıkları araştırmada üniversitenin öğrenme ortamı ile ilişkisini incelemişlerdir. Aktif-öğretim stratejilerinin, öğretim üyesinin öğretim becerilerinin, teknoloji kullanımı ve üniversitenin tanınırlığını öğrenci katılımını en çok yordayan faktörler olduğu bulgular arasındadır. Bu çalışmada da öğrenciler, öğretim üyelerinin niteliği, açık iletişim ve beklentilerin olumlu deneyimlere yol açtığı görülmüştür. Bu noktada, iyi tasarlanmış öğretim ve öğrenme deneyiminin öğrencilerin akademik katılımını ve öğrenmelerini etkilediği söylenebilir (Emil, 2019). Ters durumların da olumsuz katılıma ve deneyimlere yol açtığı açıktır. Ayrıca öğrencilerin zorlayıcı olan akademik deneyimi ODTÜ’de okuyor olmanın getirdiği beklendik bir durum olarak değerlendirmesi onların güçlü aidiyet duygusunu ve yüksek motivasyonunu göstermektedir.

İkinci olarak, öğrencilerin sosyal katılım boyutunda ODTÜ’deki insan ve aktivitelerin çeşitliliğini belirtmeleri kampüs ve kurum kültürünün sunduğu fırsatlar açısından değerlidir. Sosyal katılım altında farklılıklarla karşılaşma, bir arada olma ve saygı duymayı öğrenmeleri üniversite eğitimi ve toplumsal fayda adına çok önemli bir katkıdır. Bir diğer yandan öğrencilerin üniversiteyi “özgürlüklerin yaşandığı yer” olarak tanımlamaları da dikkate değerdir. Benzer şekilde Min ve Chau (2010), ilk yıl öğrencileri ile yaptıkları araştırmada farklılaşan üniversite kampüsünün sosyal katılımı artırdığını bulmuşlardır. Üniversitenin sağladığı bu iç içe geçmiş ve organik ilişkiler yapılandırılmış veya yapılandırılmamış, kasıtlı veya tesadüfi olabilir. Burada önemli olan yükseköğretim yöneticilerinin bu ilişkilerinin etkisini ve sonuçlarını anlamaları, çeşitliliği yaratacak özgür üniversite kültürüne ve altyapısına olanak sağlamalarıdır.

Üçüncü olarak, üniversitede büyümeyi öğrenmek olarak psikolojik katılım, Christie’nin (2009) “öğrencilik yapmak” yerine “öğrenci olmak” kavramı çerçevesinde ele alınabilir. Öğrenciler üniversite eğitimi sırasında derse gitmek, ders çalışmak ya da akademik aktivitelere devam etmek gibi eylemler dışında içsel, duygusal ve kimlik ile ilgili boyutlarda kendilerini gözlemlemekte ve duygularını anlamaya çalışmaktadırlar. Üniversite, bu noktada yaşamlarında birey olmak için gerekli olanakları sunan önemli bir dönemdir (Christie, 2009). Bu dönemde öğrencilerin direnç geliştirmeleri ve iyi oluşu onların akademik başarılarını, sınıf katılımını ve motivasyonunu da olumlu etkileyecektir (Bırni, 2023).

Dördüncü tema olarak ortaya çıkan bağlamsal faktörler özellikle de altyapı yetersizlikleri ve kısıtlılıklar öğrencilerin kampüs içerisindeki yaşamlarını birebir etkilemektedir. Özellikle yetersiz laboratuvar olanakları, yıpranmış kampüs binaları ve altyapı yetersizlikleri öğrencilerin katılım deneyimini olumsuz etkilemektedir. Mugizi’nin (2021) Uganda’da özel bir üniversitede yaptığı çalışma, sınıf ortamının öğrenci katılımını yordayan en önemli değişken olduğunu göstermektedir. Ayrıca üniversite altyapısı ve olanaklarının öğrenci katılımı ile olumlu bir ilişkisi olduğu da çalışmada belirtilmiştir. Bu tema kapsamında belirtilen son konu da üniversite yönetiminin öğrencilerin sesini duyması, ilgili konularda öğrencileri karar verme süreçlerine dahil etmeleri gerektiğidir. Avcı ve Gök (2022) bu anlamda üniversite yönetimle-

rinin öğrencileri bilgilendirme ve aktif katılım konularında eksiklikleri olduğunu söylerken; Korkut (2002) da üniversite senatolarında öğrenci temsiliyetinin zayıf olduğunu belirtmiştir.

Araştırma bulguları ışığında yükseköğretim liderleri ve politika yapıcılara ilk önerimiz, **Öğrenci İşleri** kavramına bütüncül bakış açısı geliştirmeleridir. Burada kastettiğimiz bürokratik işler yapan öğrenci işleri ofisi değil, öğrenci gelişimi ve öğrenmesi üzerine akademik destek birimi olarak görev yapacak bir yapılanmadır. Türkiye’de sayılı üniversitede ve durum çalışması yapılan üniversitede de yer alan **Öğrenci Dekanlığı** bu anlamda olumlu bir gelişme olmakla beraber henüz bu bütüncül bakışa sahip değildir. Öğrenci Dekanlığı gibi yapılar, eğitim-öğretim faaliyetlerini ve gelişen eğitim teknolojilerini öğrenci öğrenmesi açısından ele alıp, onların gelişimi ve dönüşümü için akademik destek personeli ve alt yapılar ile birlikte sunabilirler. Ayrıca Öğrenci Dekanlığı, bir üniversitede gerçekleşen psikolojik, sosyal, kültürel, sportif ve kariyer gelişimi alanlarında sunulan hizmetlerin de geniş bir çerçeveden şekillenmesine ve birbirini destekleyen mekanizmalar olarak çalışmasına da izin verecektir. Bu yapısal öneriyi ek olarak durum çalışmasına konu üniversitede bulunan Öğrenme ve Öğretmeyi Geliştirme Uygulama ve Araştırma Merkezi (ÖGEM) de iyi örnekler arasındadır ve Öğrenci Dekanlığı’na ilişkili olarak özellikle akademik katılım konusunda çalışmalarını yürütebilir.

Bugün Türkiye’de üniversite denince aklımıza gelen ilk konu üniversite sınavı ve yerleş-tirme olup, eğitime başladıktan sonra yaşanan deneyimler, öğrenme süreçleri ve öğrenci gelişimi gölgede kalan konulardır. Öğrencilerin hazırlık okulunu Lise 5. sınıf olarak tanımlamaları ve bölüme geçtikten sonra yaptıkları değerlendirmeler üniversiteye dair gerçekçi beklentilere sahip olmadığını göstermektedir. Hazırlık okulu öğrencilerin özellikle akademik ve psikolojik dayanıklılık açısından bölümlere daha iyi hazırlanmalarına olanak sağlayan oryantasyon ve akran mentörlüğü programları ile desteklenebilir. Bu tür bir oryantasyon programı akademik yıla yayılmış olarak üniversite eğitiminden beklentilerin konuşulduğu, sosyal ve psikolojik hayata ilişkin konuların ele alındığı yüz yüze ya da sosyal medya araçları ile gerçekleştirilebilir.

Çalışmanın önemli bulgularından biri de üniversite deneyiminde çeşitlilik ilkesidir. Yani, öğrenciler ne kadar farklı ve çeşitli deneyimin parçası olurlarsa o kadar çok gelişir ve farklılıklara dair dünya görüşü geliştirebilirler. Bu çeşitlilik, akademik ilerlemeyi etkileyen eğitim-öğretimde uygulanan farklı pedagojiler, alternatif değerlendirme yöntemleri, kampüste gerçekleşen akademik toplantılar ve bugün konuşmaya başladığımız üretken yapay zekanın eğitimde kullanımı olabileceği gibi, toplumun bir parçası olan birey olarak gelişimlerini destekleyecek öğrenci toplulukları, kültürel ve sportif faaliyetler ve insan ilişkilerini de içerir. Bir devlet üniversitesi olarak ODTÜ’ye 81 ilden ulusal ve 81 ülkeden uluslararası öğrenci (ODTÜ Öğrenci İşleri Faaliyet Raporu, 2023) geliyor oluşu bu anlamda zenginleştirici bir özelliktir.

Son olarak, üniversite kampüsünün sunduğu güvenli, özgür ve hoşgörülü atmosfer öğrencilerin üniversitelerine bağlılığını artırmakta ve dolayısıyla birey olarak gelişimlerini desteklemektedir. Üniversite yöneticileri bugün üniversitelerde yaşananların aksine öğrencilere ve hatta diğer tüm bileşenlerine sunduğu özgür ve canlı bir ortam ile bu anlamda örnek kurumlar olmalıdır.

Araştırma Sınırlılıkları

Araştırma, Türkiye yükseköğretim ekosistemi düşünüldüğünde tarihsel geçmişi ve akademik kültürü güçlü ve köklü bir üniversite olan ODTÜ’de gerçekleştirilmiştir. Bu anlamda içinde buldukları bağlamsal faktörlerin yanı sıra üniversite sınavında seçme ve yerleştirme ile gelen öğrenciler belirli demografik özellikler taşıyabilir. Okudukları lise türü, sosyoekonomik, kültürel, akademik başarı gibi karakteristiklerin öğrenci katılımına etkileri bu çalışmada ele alınmamıştır ve bu da araştırmanın kısıtlılıklarından biridir.

Bir başka kısıtlılık da durum çalışması olması nedeniyle araştırma sonuçlarının diğer üniversitelere genellenemez olmasıdır. Bu araştırma öğrenci katılımına bütüncül ve derinlemesine bakarak, iyi uygulamalar ve akademik kültür öğelerini tespit etmiş ve öğrenci merkezli yükseköğretim politikalarına katkıda bulunmaya çalışmıştır. Türkiye’deki üniversite öğrencilerine dair genelleme yapabilmek ve demografik faktörleri ele alan ilişki analizler yapabilmek için nicel araştırma yapılması gerekmektedir.

Sonuç

Üniversiteye gitmek ve bu deneyim ile gelişmek ve dönüşmek bir üniversitenin öğrencilerine vereceği en önemli kazanımlardan biridir (Tinto, 1996). Ve bu dönüşüm üniversitenin adı veya şık binaları ile gerçekleşen bir eylem değildir. Kurumun öğrencilerine –bu çalışmanın odağı olduğu için– sunduğu akademik nitelik yanında sosyal, kültürel, psikolojik destekleyici mekanizmalara bakmak gerekir. Öğrenciler üniversitede ne yaşar? sorusu öğrenciler, öğretim üyeleri ve üniversite yöneticileri için yanıtlanması gereken önemli bir sorudur. Nitelikli üniversite eğitiminin en basit tanımıyla sunulan deneyimler bütünü olduğunu söyleyebiliriz. Bu nedenle de araştırmamız öğrencilerin üniversite deneyimlerine bütüncül bir bakış açısı geliştirerek akademik, sosyal ve psikolojik katılımını incelemiş ve bu temelde destekleyici ve iyileştirici stratejiler ve politika önerilerinde bulunmuştur.

Üniversite yöneticileri, nitelikli bir üniversite eğitimi için bütüncül bir eğitim planlaması ve katılımcı liderlik anlayışı ile öğrencilerine daha anlamlı ve faydalı bir üniversite ortamı sunabilirler. Zira, öğrencilerine aşağıda yer verdiğimiz bakış açısını kazandıran üniversite, ana görevlerinden birini gerçekleştirmiş demektir:

“Dünyaya açılmak istiyorum, global çapta çalışmak istiyorum, ileride yaşantımı bu şekilde planlıyorum... ODTÜ bana bunu kazandırdı. Geçenlerde bir şey okudum. ODTÜ nedir? “Hazırlığa girdiğinde o tek kollu sandalyede otururkenki ürkekliğin ve mezun olurken pankart taşırkenki yürüyüşündeki mesafedir” diyor hani. Gerçekten devam ediyor olmak benim için çok büyük bir artı.” (K17)

Kaynakça

- Avcı, H., & Gök, E. (2022). Yükseköğretimde yönetim: Türkiye’de üniversite senatoları ve katılımçılık. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 248-262.
- Almarghani, E. M., & Mijatovic, I. (2017). Factors affecting student engagement in HEIs - it is all about good teaching. *Teaching in Higher Education*, 22(8), 940-956.
- Ashwin, P. (2020). *Transforming University Education: A Manifesto*. Bloomsbury.
- Askham, P. (2008). Bağlam ve kimlik: Adul MT öğrencilerinin yükseköğretim deneyimlerinin araştırılması. *Journal of Further and Higher Education*, 32(1), 85-97.
- Astin, A.W. (1999). Öğrenci katılımı: Yükseköğretim için gelişimsel bir teori. *Journal of College Student Development*, 40(5) 518-529.
- Baker, R. W., & Siryk, B. (1999). SACQ Öğrenci Üniversiteye Uyum Anketi (2. Baskı). Western Psychological Services.
- Beck, R., Taylor, C., & Robbins, M. (2003). Evi özmek: Sosyotropi ve özerklik ve bunların üniversite birinci sınıf öğrencilerinde psikolojik sıkıntı ve ev özlemi ile ilişkisi. *Anxiety, Stress, and Coping*, 16, 155-166.
- Bırni, G. (2023). Exploring the effects of academic achievement, class engagement, and its motivations on university students’ mental well-being. *European Journal of Psychology and Educational Research*, 6(4), 205-215. <https://doi.org/10.12973/ejper.6.4.205>
- Bilir Koca B., & Karadağ E., (2024). Yükseköğretimde öğrenci bağlılığı: Kişisel ve üniversite deneyimi farklılıkları. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 14(1), 24-38. <https://doi.org/10.5961/higheredusci.1282152>
- Blimling, G. S., & Miltenberg, L. J. (1981). *Yurt Asistanı: Yurtlarda Üniversite Öğrencileriyle Çalışmak* (2. Baskı). Kendall/Hunt.
- Böke, B. N., Mills, D. J., Mettler, J., & Heath, N. L. (2019). Üniversite öğrencilerinin stres ve başa çıkma örüntüleri. *Journal of College Student Development* 60(1), 85-103.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (3. baskı). Pegem Akademi.
- Chang, E. C., Sana, L. J., Riley, M. M., Thornburg, A. M., Zumberg, K. M., & Edwards, M. C. (2007). Genç yetişkinlerde problem çözme stilleri ile psikolojik uyum arasındaki ilişki: Stres aracı bir değişken midir? *Personality and Individual Differences*, 42, 135-144.
- Chickering, A. W. (1969). *Eğitim ve Kimlik*. Jossey-Bass.
- Christie, H. (2009). Emotional journeys: Young people and transition to university. *British Journal of Sociology of Education*, 30(2), 123-136.
- Cliniciu, A. I. (2013). Üniversite birinci sınıf öğrencileri için adaptasyon ve stres. *Sosyal ve Davranış Bilimleri*, 78, 718-722.
- Duffy, A., Saunders, K. E. A., Malhi, G. S., Patten, S., Cipriani, A., McNevin, S. H., MacDonald, E. & Geddes, J. (2019). Üniversite öğrencileri için ruh sağlığı hizmetleri: İleriye giden bir yol mu? *The Lancet Psychiatry*, 6(11), 885-887.

- Dyson, R., & Renk, K. (2006). Birinci sınıf öğrencilerinin üniversite yaşamına uyumu: Depresif belirtiler, stres ve başa çıkma. *Journal of Clinical Psychology*, 62(10), 1231-1244.
- Emil, S. (2019). Üniversite öğrencilerine ve yılın eğitimcisi ödüllü öğretim üyelerine göre iyi üniversite öğretmenin özellikleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(603-613).
- Finn, J. D., & Zimmer, K. S. (2012). Öğrenci bağlılığı: Nedir? Neden önemlidir? S. L. Christenson, A. L. Reschly, & C. Wylie (Ed.), *Handbook of Research on Student Engagement* içinde (s. 97-131). Springer Science + Business Media.
- Fraser, K., & Tucker, L. (1997). Üniversite öğrencilerinin bireyselleşme stresi ve problem çözme yetenekleri. *Journal of College Student Development*, 38(5), 461-465.
- Gün, F., Turabik, T., Arastaman, G., & Akbaşlı, S. (2019). Adaptation of university student engagement inventory to Turkish culture: Validity and reliability study. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 20(2), 507-520. DOI: 10.17679/inuefd.457919
- İlk Bakışta ODTÜ. 20 Eylül 2024 tarihinde <https://kgpo.metu.edu.tr/tr/ilk-bakista-odtu> adresinden alınmıştır.
- Kahu, E. R. & Nelson, K. (2018). Eğitim arayüzünde öğrenci katılımı: Öğrenci başarısının mekanizmalarını anlamak. *Higher Education Research & Development*, 37(1), 58-71.
- Kantanis, T. (2000). The role of social transition in students' adjustment to the first-year of university. *Journal of Institutional Research*, 9, 100-110.
- Karabchuk, T., & Roshchina, Y. (2022). Predictors of student engagement: The role of universities' or importance of students' background? *European Journal of Higher Education*, 13(3), 327-346. <https://doi.org/10.1080/21568235.2022.2035240>
- Kuh, G. D. (2001). The National Survey of student engagement: Conceptual framework and overview of psychometric properties. Bloomington: Indiana University Center for Postsecondary Research 18 Haziran 2023 tarihinde http://nsse.indiana.edu/2004_annual_report/pdf/2004_conceptual_framework.pdf adresinden alındı.
- Krause, K. L., & Coates, H. (2008). Öğrencilerin üniversitenin birinci sınıfına katılımı. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 33(5), 493-505.
- Krause, K.-L., Hartley, R., James, R., & McInnis, C. (2005). *The First Year Experience in Australian Universities: Findings from a Decade of National Studies*. AGPS.
- Korkut, H. (2002). *Sorgulanan Yükseköğretim*. Nobel Yayınları.
- Marginson, S. (2004). Competition and markets in higher education: A "glonocal" analysis. *Policy Futures in Education*, 2(2), 175-244.
- Merriam, S. B. (2009). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber* (S. Turan, Çev.). Nobel Yayıncılık.
- Min, Y., & Chau, A. (2011). Social engagement in a diversifying campus: A phenomenological exploration. *Higher Education Research & Development*, 31(2), 155-169.
- Mugizi, W. (2021). University infrastructure quality and students engagement at a private university in Uganda. *Interdisciplinary Journal of Education Research*, 3(2), 98-107. <https://doi.org/10.51986/ijer-2021.vol3.02.10>

- ODTÜ Akademik Performans Raporu 2018 (2019). Ocak 26, 2020 tarihinde http://kgpo.metu.edu.tr/tr/system/files/odtu_2018_akademik_faaliyet_raporu.pdf adresinden alındı.
- ODTÜ Öğrenci İşleri Faaliyet Raporu (2023). 8 Ağustos 2024 tarihinde https://oidb.metu.edu.tr/sites/oidb.metu.edu.tr/files/2023%20OİDB%20Faaliyet%20Raporu_.pdf adresinden alındı.
- Naidoo, R. (2016). *Higher education is trapped in a competition fetish*. 14 Ağustos 2024 tarihinde <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20160413131355443> adresinden alınmıştır.
- National Survey of Student Engagement (2012). *Ulusal öğrenci katılımı anketi: Öğrenci Öğreniminin ve Kurumsal Gelişimin Desteklenmesi: NSSE'den Çıkarılacak Dersler*. Indiana Üniversitesi Ortaöğretim Sonrası Araştırma Merkezi.
- Pascarella, E. T., & Terenzini, P. T. (2005). *Üniversite Öğrencileri Nasıl Etkiler? Üçüncü On Yıllık Araştırma*. Jossey Bass.
- Pike, G. R., & Kuh, G. D. (2005). Amerikan kolejleri ve üniversiteleri için bir öğrenci katılımı tipolojisi. *Research in Higher Education*, 46(2), 185-209.
- Rashdall, H. (2009). What is university?. Roy Lowe (ed.). *The History of Higher Education: Major Themes in Education. Volume II. The Nature Of The University* (s. 30-45) içinde.
- Saldaña, J. (2011). *Nitel Araştırmanın Temelleri*. Oxford Üniversitesi Yayınları.
- Tekeli, İ. (2010). *Tarihsel Bağlamı İçinde Türkiye'de Yükseköğretim ve YÖK'ün Tarihi*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları
- Tekerek, T. (2023). *Taşra Üniversiteleri: AKP'nin Arka Kampüsü*. İletişim Yayınları.
- Tinto, V. (1975). Yükseköğretimden ayrılma: Son araştırmaların teorik bir sentezi. *Review of Educational Research*, 45, 89-125.
- Tinto, V. (1996). Üniversitenin ilk yılının yeniden yapılandırılması. *Planning for Higher Education*, 25(1), 1-6.
- Wintre, M. G., Gates, S. K. E., Pancer, W. M., Pratt, M. S., Polivy, J., Birnie-Lefcovitch, S., & Adams, G. (2009). Üniversite desteği ve yapısına ilişkin öğrenci algısı ölçeği: Geliştirme ve doğrulama. *Journal of Youth Studies*, 12(3), 289-306.
- YÖK Web-Sitesi (2024). Yükseköğretim istatistikleri. 26 Temmuz 2024 tarihinde <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2023/yuksekogretimde-yeni-istatistikler.aspx> adresinden alındı.